

כ"ח אדר תש"ף
24 במרץ 2020

מבלי לפגוע בזכויות

בדוא"ל

ובפקס: 02-6529322

לכבוד

מבקר המדינה, מר מתניהו אנגלמן

משרד מבקר המדינה

ירושלים

מכובדנו,

הנדון: התפשטות נגיף הקורונה - קיום הביקורת בזמן אמת

1. התנועה לטוהר המידות פונה אליך בזאת כי תורה על ביצוע ביקורת בנושא היערכות והתמודדות מוסדות המדינה עם מגפת הקורונה בימים אלו, ולא תמתין עם הביקורת לתקופה שלאחר המאבק בהתפשטות הנגיף בישראל, לאור הצפי לחזרת "גל שני" של הנגיף בחורף הבא. להלן עיקרי הדברים.
2. בחודש דצמבר 2019 החלה התפרצות של המחלה הידועה כ- COVID-19, הנגרמת על ידי נגיף הקורונה. ביום 30.12.2019 הודיעו הרשויות בסין לארגון הבריאות העולמי על התפרצות הנגיף החדש, המכונה SARS-CoV-2.
3. מקרה המוות הראשון בסין נרשם ביום 9.1.2020. ב-23.1.2020 הגיע מספר המקרים המאומתים שדווחו במחוז חוביי בסין ל-830, והרשויות בסין הטילו סגר מוחלט על המחוז, נוכח עלייה חדה במספר החולים ואלפי חולים שמתו כתוצאה מהידבקות בנגיף הקורונה. בחודשים ינואר ופברואר החלה התפשטות הנגיף למדינות נוספות, אשר נאלצו לנקוט אמצעים דראסטיים למלחמה בנגיף.
4. בימים אלו נמצאת מדינת ישראל, עם שאר מדינות העולם, במאבק בהתפשטות נגיף הקורונה, אשר הוכרז על ידי ארגון הבריאות העולמי כמגפה כלל עולמית. הנגיף החדש מהווה סיכון חמור לשלום הציבור. המאבק לבלימת התפשטותו חייב נקיטת צעדים חסרי תקדים, הכוללים השבתה חלקית של המשק, גידול חד במספר דורשי העבודה (קרוב ל-600,000 דורשי עבודה חדשים שהוצאו ממעגל התעסוקה נכון למועד כתיבת מכתבנו זה), סגירת כל מוסדות החינוך והאקדמיה במדינה, הנחיית רבבות אזרחים לשהות בבידוד, סגירת שמי המדינה לטיסות אזרחיות והשבתת מערכת התעופה האזרחית, השבתה חלקית של התחבורה הציבורית, השבתה חלקית של בתי המשפט, והגבלות נוספות על חופש התנועה והפרט. תקצר היריעה מלפרט עוד.
5. השלכות המגפה טרם התבררו, אך כבר עתה ברור כי היא גרמה לנזק של עשרות מיליארדים למשק, וזאת לצד הסיכון הגדול לחיי אדם, שכבר קופדו.
6. ביום 22.3.2020 פורסם דו"ח מיוחד של מבקר המדינה בעניין "טיפול מערכת הבריאות במחלות מתפרצות ומתחדשות". הדו"ח עוסק במוכנות המערכת להתמודדות עם מחלות שבכוון להביא לתחלואה רבה ולפגיעה קשה בבריאות הציבור.

7. מן הדו"ח עולים ליקויים חמורים בהיערכות המערכת. ככל הנראה מצב מוכנותה של מערכת הבריאות לקראת התפרצות מגפה היה ידוע לביקורת המדינה כבר לפני מספר חודשים, ואולי אף טרם התפרצות נגיף הקורונה בסין. ייתכן שאם מידע זה היה מועבר קודם לכן, עוד בחודש ינואר 2020, לידיעת השר הנוגע בדבר ולידיעת ראש הממשלה (ראה הוראת סעיף 14 (א) לחוק מבקר המדינה), אפשר היה לשפר את מוכנותה של מערכת הבריאות לקראת התפרצות נגיף הקורונה. דברים אלה מקבלים כיום משנה תוקף ומאששים את הצורך בביקורת בעת הזאת.
8. כבר עתה מסתבר, לדברי מומחים, כי צפוי "גל שני" של נגיף הקורונה, העתיד להתרגש על ישראל בחורף הבא. תחזית זו אינה רק השערה של מומחים, אלא תרחיש הייחוס אליו נערך משרד הבריאות, העומד בחזית הפעילות הממשלתית כנגד הנגיף. כך, ציין מנכ"ל המשרד בראיון כי: "תרחיש הייחוס שלנו מניח שנקודת השיא תגיע בחורף הבא"¹.
9. הנה כי כן, עולה כי משבר הקורונה אשר פגע במדינת ישראל אינו מאורע חולף, אלא משבר מתמשך, אליו נכנסה מערכת הבריאות כשהיא אינה ערוכה לקראתו (כפי שמצוין בדו"ח הביקורת המיוחד) ואשר עתיד לשוב ולפקוד אותה, באופן משמעותי יותר, בחורף הבא.
10. בהתמודדות עם מגפת הקורונה שולבו רשויות רבות ומשרדי ממשלה רבים, בהתאם להיקף האירוע וחומרתו. מטבע הדברים עולות טענות שונות בדבר העבודה המשולבת בין הגופים, התיאום וחלוקת האחריות ביניהם, וטענות נוספות. מאחר שמדובר באירוע שטרם נחוה, קיימת חשיבות עליונה לבדוק את ההתנהלות הבין מערכתית כדי ללמוד על דברים שניתן וחשוב לתקנם, לקראת "הגל השני".
11. מאחר שמבקר המדינה הוא הגורם היחיד המוסמך, על פי חוק, לקיים בדיקה מערכתית - בינתחומית באופן מקצועי ואובייקטיבי, כדי להציף מכשלות וליקויים בראייה חיצונית, וזאת מבלי לגרוע מאחריותן וסמכויותיהן של רשויות השלטון האחרות. **קיימת חשיבות עליונה לעריכת הביקורת כבר כעת.** הליך ביקורת מוגדר ויעיל, אשר יבחן את הדברים בצורה כוללת ובמבט חיצוני, עשוי להציל חיים, פשוטו כמשמעו, בעיקר נוכח אזהרת משרד הבריאות מפני שובו של הנגיף.
12. ביקורת בזמן אמת כבר בוצעה על ידי משרד מבקר המדינה בעבר, במקרים רבים, והביאה תועלת עצומה. נזכיר את הביקורת במהלך מלחמת לבנון השנייה, עת קיימו אנשי משרד מבקר המדינה ביקורת בשטח, על אף הסיכון הבטחוני, ביקורת יעילה אשר הובילה לפרסום דו"ח מקיף ואפקטיבי על מוכנות העורף לתרחישי חירום.
13. **לאור הצפי ל"גל השני" של המגפה, וחוסר היכולת לצפות את מועד חלוף התחלואה המתפשטת במהירות כיום, ניתן לקבוע, ללא כחל ושרק, כי אם תימנע מלהורות על בדיקת הדברים עתה, לא ניתן יהיה להשלים הליכי ביקורת יעילים, שיסייעו להיערכות המדינה ל"גל השני".**
14. התנועה לטוהר המידות דורשת בזאת כי תורה, לאתגר וללא כל שיהוי נוסף, על פתיחה בבדיקה של כל פעולות משרדי הממשלה והגופים הנתונים לביקורת המדינה, במהלך טיפולם במשבר נגיף הקורונה. הימנעות מבקר המדינה מלעשות כן, משמעה החלטה שלא

¹ <https://twitter.com/moshebst/status/1241805025812385797>

לקיים הליך ביקורת (בעלת אפקטיביות ומשמעות) בנושא המאבק במגפת הקורונה, החלטה שיש לה השלכות קשות, נוכח היקפה, פגיעתה ונזקה, לכל תושבי מדינת ישראל.

15. התנועה לטוהר המידות שומרת על זכותה לפעול בכל דרך, משפטית או אחרת, ככל שלא תמלא את חובותיך כמבקר המדינה.

בכבוד רב,

בעז ארד, עו"ד
חבר הוועד המנהל

אביה אלף, עו"ד
יו"ר הוועד המנהל

העתקים:

ראש הממשלה, מר בנימין נתניהו
חה"כ ושר הבריאות, מר יעקב ליצמן
חה"כ בני גנץ, יו"ר סיעת כחול לבן בכנסת
חה"כ איימן עודה, יו"ר סיעת הרשימה המשותפת בכנסת
חה"כ השר אריה דרעי, יו"ר סיעת ש"ס בכנסת
חה"כ אביגדור ליברמן, יו"ר סיעת ישראל ביתנו בכנסת
חה"כ עמיר פרץ, יו"ר סיעת העבודה, גשר מרצ בכנסת
חה"כ נפתלי בנט, יו"ר סיעת ימינה בכנסת